

SLUJITORII SCENEI ȘI PUBLICUL DIN 1877

O „peliculă pe viu“, care restituie atmosfera din timpul războiului pentru Independență oferă aspecte revelatoare omului de astăzi. Cu acest gând am răsfoit pagini din presa și din alte documente ale vremii; am apelat la mărturiile unor scriitori și oameni de teatru, martori oculari în epocă; ne-am adresat unei iconografii nemijlocite; ne-am bucurat să ne aplecăm, nu fără un sentiment de înțelegere pioasă și asupra unor producții artistic-literare de circumstanță. Firește, ceea ce ne-a interesat să scoatem la lumină, din noianul de fapte și imagini cu care ne-am întâlnit, au fost cu precădere atitudinea militantă și inițiativele pe care slujitorii scenei românești le-au manifestat în sprijinirea marii cauze a Independenței țării noastre. Se configurează astfel, chiar și din aceste câteva răzlete documente, cărora în parte le facem loc mai jos, climatul de înflăcărât entuziasm, în care participarea oamenilor de teatru s-a însoțit cu entuziasmul și efortul general al poporului.

Primăvara anului 1877. Camera, apoi senatul adoptă moțiunea prin care independența României își primea consacrarea oficială. Un val de entuziasm cuprinde întreaga țară.

Ziarul „Românul“ din 9 mai 1877, cu retorica lui, astăzi duios-prețioasă, notează:

„O mare zi, ca orice mare eveniment se simte în aer. Toți își zic: este ceva; toți simt în inima lor ceva care îi mișcă; un neastimpăr îi cuprinde, îi face să cerceteze și în curînd se conving că presimțimîntul nu-i înșelase.

Astăzi, mult înainte de ora deschiderii ședinței Camerei, toate tribunalele erau înțesate de un public imens și nerăbdător. Mulțimea alergată de prin toate colțurile Capitalei, nemaiavând loc în tribune, umplea curtea Mitropoliei.

Marea cestiune națională fu pusă în Cameră.

(...) În mulțimea patriotică care alergase din toate unghiurile Capitalei, prin instinct sau prin bănuială, să asiste la faptul acestei mari zile, un curent puternic se stabili, trecând din suflet în suflet, și înfășurând în vibrațiile lui puternice inimile tuturor.

Aplause entusiaste semnalau orice parte importantă a discursurilor și în momentul când președintele proclamă votul prin care motiunea de independență absolută era primită, cu *unanimitate*, afară de două abțineri, aplause și strigăte entusiaste izbucniră peste tot.

La această mare scire, alergați Români pe mormintele strămoșilor voștri, și cu lacrimi de fericire spuneți-le că vă faceți în fine datoria!"

Se cuvine să adăugăm mărturia cronicarului „Bucureștilor de altădată”, C. Bacalbașa, care completează:

Marea mulțime care asistasă la Cameră, atît în tribunele publice cît și în curte și pe dealul Mitropoliei la săvîrșirea marelui act, se revarsă spre centrul Capitalei. Drapelele sînt arborate, valurile mulțimei străbat orașul, studenții manifestează cu cîntece patriotice, se aude răsunînd «Deșteaptă-te române». Și pînă tirziu în noapte, poporul Capitalei fericit, petrece."

Armata e mobilizată. Din toate colțurile țării se revarsă spre Dunăre dorobanții, roșiorii, călărașii și ceilalți ostași care aveau să-și câștige pe viitoarele cîmpuri de bătaie o binemeritată faimă. Unii dintre soldații cantonați pe malul Dunării se arată dispuși să treacă apa înot pentru a intra mai repede în luptă. Studenții se înscriu voluntar în armată, după ce încă din iarnă, luptînd cu gerul și viscolul, au făcut instrucție în zăpada pînă la genunchi. În marea curte din spatele prefecturii poliției și mai tirziu în grădina Cîsmigiului. Zia-rele din acea vreme: „Românul”, „România liberă”, „Războiul”, „Pre-sa” etc. publică zilnic lungi, lungi liste de subscripții: pentru înzestrarea armatei, pentru înființarea unor ambulanțe, pentru dotarea spitalelor... Se oferă bani și alimente, cai și „scamă”, îmbrăcăminte și obiecte din cele mai felurite (prosoape, donițe, tacîmuri, feșe etc etc.). Învățătorii „Junimii oltene liceale” „consideră o datorie patriotică să ofere din respectivele salarii, după puțința și împrejurările fiecăruia” cîte un sfert sau chiar cîte o jumătate de salariu, lună de lună, pînă la terminarea războiului. E drept, sînt unii care oferă și cîte „un pachet șiret alb” sau „douăsprezece scufe de noapte”. Dar, semnificative rămîn ofrandele, actele de sacrificiu real venite din partea majorității populației din Capitală și din țară, ca și din teritoriile vremelnice ocupate de peste Carpați.

Poeții și slujitorii teatrului românesc nu rămîn deoparte. Se scriu versuri înflăcărâte, texte pentru cîntece eroice și marșuri, piese de teatru, cuplete. Alături de Alecsandri, Sion, Orășanu, apar o serie de nume noi, unii din ei cu un condei mai puțin dibaci, suplinind stingăcia cu emoția și sinceritatea.

Se montează spectacole cu piese de teatru recent scrise sau cu programe alcătuite ad-hoc, în care vibrează puternic accentele patriotice. La ele participă un număr impresionant de actori, de figuranți, de coriști, de orchestrați. Se recită cu tricolorul în mină. Se demonstrează cîntînd pe străzi. Se pavoazează balcoanele, casele, grădinile. Spectacolele pentru sprijinirea efortului armatei, ca și cele în beneficiul răniților domină mișcarea teatrală și muzicală a acestor zile. Ele au loc la Teatrul cel Mare, ca și la grădinile de vară, la Circul Suhr, transformat în teatru de masă, pe scene improvizate, în parcuri publice... Poeți și artiști ai zilei, ca Uasile Alecsandri, Matei Millo,

Mihail Pascaly, I. D. Ionescu, precum și tineri de strălucită carieră ca Gr. Manolescu, C. I. Nottara, Aristizza Romanescu, Șt. Iulian și alții sînt ovaționați de public într-o atmosferă de entuziasm general.

Iată spicuri din mărturisirile și amintirile legate de acele zile. Ele nu mai au nevoie de multe comentarii, vorbesc de la sine despre adevărul artiștilor scenei noastre la marele eveniment :

LA TEATRUL CEL MARE (NAȚIONAL)

„În stagiunea din 1877, anul războiului, s-a dat la teatru un șir de festivaluri, unele cu scop filantropic, altele pentru a proslăvi anumite victorii repurtate de armata română, care se bătea cu turcii pe cîmpiile bulgare ca niște eroi din vremile lui Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare. Se înțelege că la festivaluri de astea se cîntau și imnuri de slavă, la care erau ținuți să apară pe scenă în fața corurilor și orchestrei teatrului de la societăți și pînă la cel din urmă elev, toți îmbrăcați în frac și cu pantofi de lac. Tocmai în acel an se înfiripase și Societatea dramatică și se începuse stagiunea, la 8 octombrie, cu piesele *Visul Dochiei*, prolog dramatic scris în versuri franceze de Frédéric Damé și tradus pe românește, tot în versuri, de Dumitru Ollănescu-Ascanio, și *Doctorul satului*, o localizare de Dumitru Ollănescu. Cu aceste două piese, mai ales cu *Visul Dochiei*, s-a stîrnit un mare entuziasm în public. Se încheia poemul ăsta cu niște coruri războinice, și era o defilare de ostași care mergeau la luptă acoperiți de binecuvîntarea Dochiei și de aplauzele spectatorilor în delir. În acea toamnă a fost și evenimentul războinic al soldatului Grigore Ioan, care a luat un steag de la turci în vestita bătălie de la Grivița și a fost adus apoi la București cu mare alai. Însoțit de alți doi camarazi, care, în vîlmășagul bătăliei, au ajutat pe Grigore Ioan să înhațe steagul din mîinile ofițerului arab. Într-o seară, printre ostașii care defilau pe scenă, a fost adus și Grigore Ioan cu cei doi camarazi. Spectatorii, cînd i-au văzut, s-au ridicat ca un singur om și atît i-au aplaudat și i-au ovaționat incît n-a mai fost chip să urmeze mai departe poemul, și regizorul a lăsat cortina pe momentul de entuziasm al publicului, care a chemat la rampă pe Grigore Ioan cu nesfîrșite aplauze”.

(C. I. Nottara, „Amintiri“)

O PAGINĂ DIN CRONICA ZILEI

„Bucureștiul este în fierbere și cu îngrijorare așteaptă știrile de pe cîmpul de bătaie pe care edițiile speciale ale ziarelor le aruncă în public.

La Grivița a fost luat un drapel turcesc de către vinătorii batalionului 2 comandați de A. Candiano-Popescu. Acest drapel este adus în București de către maiorul, sergentul, caporalul și soldatul cari l-au luat.

În ziua de 6 septembrie drapelul a fost condus la Arsenalul armatei cu mare solemnitate militară, pe următorul parcurs :

La ora 3 d.ă. a plecat de la Cotroceni, a trecut pe șoseaua Francmasonilor, calea Tîrgoviștei, Podul Mogoșoaiei și strada Mihai Vodă.

Pe întregul parcurs populația Capitalei era în picioare. Pe unde trecea drapelul cu bravi lui cuceritori era o furtună de urale și strigăte de „Trăiască !” De pe la ferestre lumea arunca cu flori, cu mici drapele tricolore etc.

Seara a fost la *Teatrul Național* o reprezentare festivă. Sala geme de un public care exaltează de entuziasm. După himnuri și cuvîntări ocazionale apar pe scenă eroii care au cucerit steagul.

Toată sala e în picioare și muzica cîntă himnul național. Aclamațiile vuese ca o furtună, doamnele din loji în picioare aplaudă, unele își smulg giuvaerurile și le aruncă pe scenă. Nici odată un public român nu a fost atît de mare.”

(C. Bacalbașa, „Bucureștiul de altădată“)

UN ANUNȚ DIN MULTE ALTELE : TEATRU PENTRU AMBULANȚE

„Atragem atențiunea publicului asupra anunțului de mai la vale al reprezentațiunii ce se va da în *Teatrul cel Mare* în folosul ambulanțelor Crucii Roșii. Programa spectacolului e din cele mai

Afișul spectacolului „Curcanii” de Gr. Ventura, prezentat la Teatrul Național din București, la 12 martie 1878.

De ar fi cîntat poetul lăcrămioarele sale
ecourilor din munții bătrîni, ecurile i-ar fi răs-
puns: „Nu auzi tu bubuitul tunurilor, zgomotul
înfrîntor al luptei, glasul morților, plîngerile ma-
melor, și, mai presus de toate, puternica voce a
Patricii, care cheamă pe fiii săi împrejurul ei? Ce
am face cu balsamele nopții, cu stelele zimbitoare,
cu șioaptele de iubire?... ”

*Glas de moarte-n aer trece
Și de-al morții fior rece
Sufletu-mi e turburat !*

Ecourile răsunătoare ar fi răspuns poetului
ca Româna din Mărgăritarele :

*Cînd țara geme supt apăsare,
Mai bine-mi place s-aud sunînd
Un răcnet aspru de răsunare
De cît oftare
De amor blind.*

*June poet ! ascunde-ți dorul
Căci nu e timpul de dulci plăceri,
De cît pe liră să cînti amorul
Apără onorul
Sărmanei țări.*

ȘI IARĂȘI UN ANUNT

Un recital de poezie la care participă însuși
Alecsandri :

„Conferința dulcelui nostru poet, onorată de un public ales
a produs pentru rîniți suma de 400 fr.

Poetul a citit două legende orientale : 1. Sultanul Murat Gazi
și Becri Mustafa ; Hogeia Murat-Pașa, și patriotică sa poemă : Bal-
canul și Carpatul.”

(„România liberă”, 28 iunie 1877)

„Poeziile epice ale lui Alecsandri străbat țara și renasc sufletele. Neamul, îngenu-
chiat de atîtea veacuri, ridică capul și fiecare român începe să se cunoască și să dobîn-
dească încrederea pierdută de-a lungul restriștelor.” (C. Bacalbașa).

MATEI MILLO

Devenise actuală aria finală din **Apele Văcăreștilor**, reprezentată încă cu cîțiva
ani în urmă pe scena Teatrului „Bossel” :

*„Zice vechia zicătoare,
Românul e tot Român !
Timpuri chiar corumpătoare
Nu l-au schimbat în păgîn !*

THEATRU NAȚIONAL
ASOCIAȚIUNEA ARTIȘTILOR ROMANI
DUMINECA 12 MARTIE
A doua reprezentațiune a poemului

CURCANII

Dramă în 4 acte, compusă de D-na G. VENTURA
La fuziile actului I se va cânta
MARSUL de la PLEVNA
Versuri de V. Alecsandri, Muzică de D. G. Ventura
La fuziile actului II se va cânta
Hora Gri
Versuri de D. G. Ventura, Muzică de D. G. Ventura

PERSOANELE

Dămina Albeanu, văduvă	D-na
Adela, fiica sa	D-na
Dămina Rădulescu, damă de Curtea Regie	D-na
Nicu Albeanu, șef în Școala Militară	D-na
Costică Albeanu (14 ani)	D-na
Stefan Bacalovici	D-na
Ionuț Curcu, Capitân de Dorobanți	D-na
Moșneag Lupu, asemenat	D-na
Ion Lungu, Sargent de Dorobanți	D-na
Costică, soldat	D-na
Stefan, soldat	D-na
Ion, țigan soldat	D-na
Mirza, creștin soldat	D-na
Clemente, Doctor Militar	D-na
Kara, servitorul D-nei Albeanu	D-na
Un servitor al D-nei Albeanu	D-na
Magdalan, Corespondent Englez	D-na

Scena se petrece :
Actul I, în Tabăra de la Grivița. — Actul II, în Iași
vrie, casa D-nei Albeanu. — Actul III, în Tabăra de
Actul IV, în Ambulanță, la 28 Noiembrie

PREȚUL LOCURILOR
Loja de I-lea și al II-lea rang 20 fr. — Loja de al III-lea rang 10 fr.
Stălu 12 fr. — Stălu M. 5 fr. — Galerii 1 franc

Începutul la 8 ore seara.
Biletete se vînd la Teatru în toate zilele de la 10—3 p. de la a-
spectacol se pot aștepta în tot timpul spectacolului.

*Sub invazii strivitoare,
Sub călciul de păgîn,
Prin mii curse-omoritoare
El rămase tot Român !*

*În zadar certuri amare,
Pe Români îi învrăjbesc
Cînd e vorba d'a lor țară,
Într-o clipă se unesc !"*

* * *

„Ni se asigură că mult iubitul artist Matei Millo, cu sosirea sa în Iași promise a da o reprezentațiune în folosul răniților armatei române.

Nici un moment nu ne-am îndoit despre meritele cele mai frumoase și naționale ce caracterizează pe distinsul nostru artist.

Noi, d-sale i urăm sgomotoase aplauze care oricînd le-a meritat, iar recetei o sumă corespunzătoare cu numele artistului și lăudabila sa intențiune."

(„România liberă", 13 august 1877)

PASCALY ȘI GRĂDINA GUICHARD

„Pe strada Cîmpineanu cam vis-à-vis de „Union", o casă, două mai departe era grădina Guichard, un teatru de vară, cu o scenă oarecum confortabilă; aci dădea reprezentații Pascaly, cu un repertoriu foarte variat de drame și mai mult de comedii, parte din ele localizări lucrate de el și jucate pe scena Teatrului Național în stagiunea de iarnă. În fiecare seară grădina era plină cu public, în special lume venită de prin provincie și de pe aiurea, cari aveau legături de afaceri cu armatele rusești și românești. Pascaly juca multe piese patriotice și el mai în fiecare seară recita, cu un drapel tricolor în mîna, poeziile patriotice de război, recent scrise de Alecsandri, inspirat de vitejia românilor care se luptau la Grivița și la Plevna. Duminica și sărbătorile, mai ales, nu se mai găsea nici un bilet și publicul plătea doar ca să intre și să asculte pe Pascaly recitînd versurile *Peneș Curcanul*, *Sergentul* și altele, care stîrneau un entuziasm așa de mare, că se cutremura văzduhul de ovațiile și aplauzele ce nu se mai isprăveau".

(C. I. Nottara, „Amintiri")

Același Pascaly scrisese și jucase piesa **Haimanalele**. Unul din cupletele din această piesă, de o mare actualitate, devenise „șlagăr" și a fost ca atare inclus într-o culegere de cîntece: „Dorul românului", apărută în 1879, care s-a bucurat de o largă circulație.

DORMI, COPILĂ

*Frunză verde de cicoare
Cel păgîn e la hotare
Și ne-așteaptă cu urgie
Să ne ducă în robie.
Dormi, copilă'n sinul meu
Să te scie Dumnezeu ! (bis)*

*Frunză verde de răsură
Multe zile se perdură
Omul meu încă nu vine
Și mă ține în suspine.
Dormi, copile. să nu simți,
C'ai rămas fără părinți. (bis)*

*Frunză verde de acută,
Țara'i tristă și tăcută,
Geme tare, se jelesce
Că dușmani-o cotropesce.
Scoal', copile, săi în sus
Țara noastră s-a repus. (bis)*

*Frunză verde de sibică,
Mult 'mi-e țara mititică,
Mititică, dar voinică,
Voinicei cu lungă chică,
Și pământ plin de ogoare,
Unde cresce numai floare,
Unde-s inime voioase
Unde-s fetele frumoase
Și se danță voinicește
Și se cîntă românește. (bis)*

Tot la grădina Guichard, Anicuța Popescu dă un spectacol în beneficiu :

*"Gentila noastră ingenue, pe care am admirat-o cu toții în
Cele două Orfeline și în M-me Caverlet ne va oferi Miercuri o
veselă reprezentațiune în grădina Guichard.*

Programa este bogată : comediile sint gentile ca și beneficianta. *Odă la Eliza, — Nu e fum fără foc, — Doamna s-a culcat,* formează buchetul seratei, în care d-șoara A. Popescu a ascuns trei verbine de o suavitate rară.

Să mergem să ascultăm romanele tinerei cîntărețe, să ne răzbunăm de căldura zilei, respirînd răcoarea unor comedii bine alese și bine jucate. Și apoi... n-are dreptul beneficianta la un public numeros ? ... Dar, la ce mai zicem beneficianta, cînd d-șoara A. Popescu dă tot produsul beneficiului său *Ospiciului Independenței*.

Arta este generoasă și numai cei cu inimă pot fi artiști. Un cuvînt mai mult de a merge la beneficiul d-șoarei A. Popescu."

(„România liberă”, 17 august 1877)

LA RENUMITA GRĂDINĂ „UNION”

„Localul de petrecere la modă era atunci grădina „Union Suisse”, unde s-a înălțat de cîțiva ani marele hotel Simplon. Pe vremea aceea era numai un șir de prăvălii mărunte fără etaj. În cea din mijloc, care ținea colțul între stradele Câmpineanu și Sfîntu Ionică era instalată băcănia Sălcianu, iar în celelalte, de obicei un mic birt ieftin.

Prin strada Câmpineanu se intra direct în ceea ce se numea „Grădina Union”, o curte cu cîțiva copaci, apoi o căsuță unde se afla instalat clubul Coloniei elvețiene și o instalație de popice. Acolo veneau să joace popicele elvețienii și cîțiva invitați ai lor. (...)”

(...) Ionescu a cultivat cupletul de actualitate, politic și social, iar autorii acestor cuplete erau Pantazi Ghica, Ion Moșoiu, N. Orășeanu etc.

În 1877, I. D. Ionescu era în apogeul carierei sale. Grădina „Union Suisse” era prea mică spre a putea cuprinde pe toți cei care veneau să asiste la reprezentație. Mesele erau așezate pînă aproape de trotuarul străzii iar în fiecare scară erau refuzate, din cauza lipsei de spațiu, între două sute și trei sute de persoane.

Ionescu avea canțonetele lui de mare succes :

Hora de la Grivița

„Scumpă dragă copilă
Eu te las, mă depărtesc”
(Cîntec popular de
epocă).

Dați ajutoare pentru
răniți
(Reproduceri din „Do-
rul Românilui”, Bucu-
rești, 1879)

Cu o botină
De cea mai fină
Și cu'n picior
Foarte ușor...

Colo'n grădină
Văd o blondină
Ca un amor
De dînsa mor.

(C. Bacalbașa, „Bucureștiul de altădată”)

Dar acum, I. D. Ionescu cîntă altfel de
cuplete, bunăoară :

Inamicii noștri repet neîncetat
Cum că România e stat neînsemnat
Pe carta Europei un punct foarte mic
Așa că d'există, mulți nu știu nimic.
Deși mică însă, țările vecine
Se'ncearcă de seculi ca s-o estermine
Dar în van e totul, proverbul bătrîn
Zice : apa trece pietrile rămîn.

II

Fost'au timpuri aspre, timp de tiranie,
Timpuri de durere și de grea sclavie,
Cînd sârmana țară a suferit amar
Sub Domnii streine după la Fanar.
Căci acele lepre tirani și despoși
Ne lăsă strămoșii ca nisce iloți ;
Toți însă periră, proverbul bătrîn
Zice : apa trece pietrile rămîn.

Tot aici, la grădina „Union” se cînta și
romanța :

„DAȚI AJUTOARE PENTRU RĂNIȚI”

I

Colo pe cîmpul de bătălie,
Surlle răsună, tobele bat,
Soldații noștri cu vitejie
Focul, ghiulele și gloanțe străbat,
Cu voinicie, mină bărbată,
Dobor'al țării dușman cumplit,
Eroic luptă, țara salvată
S-o vază cîmpul ei a roșit ;
Voi ce-aveți inimi și omenire,
La cei ce'acolo ah ! voi gîndiți,
Suflete nobili și cu simțire
Dați ajutoare pentru răniți ! !

II

Mama'n durere, lacrimi amare
Vărsă șiroae c'un dor nestins,
Fix-i pe cîmpul cel de onoare
De glonțul dușman a fost atins.
E vîntul aprig, e frigul març,
E traiul aspru, de tot lipsind,
Mama-i sdrobotită de desperare
La fîu'i astfel cu dor gîndind
L'acele mame ce'n devotare
Fii au dat țării ah ! voi gîndiți,
L'a lor durere dați consolare
Dați ajutoare pentru răniți ! !

Soția'n lacrimi și înduioșiată
 Copilu'i gingaș tristă privind,
 Zice : „ah ! Doamne iubitu-i tată
 Adu-mi-l mindru și fericit.”
 Dar de o dată îngrozitoare
 Funestă știre, soțu-i rănit,
 Copil, soție cu ne'ndurare
 A luptei soartă greu i-a izbit !
 La copilașul în desperare,
 La soața tristă, ah ! vă gândiți,
 L-a lor durere dați consolare
 Dați ajutoare pentru răniți ! !

ELEVII ȘI PROFESORII CONSERVATORULUI DIN BUCUREȘTI

„Elevii Conservatorului din București dau astă seară o reprezentațiune în folosul familiilor soldaților noștri răniți.

Această reprezentațiune constă din execuțiunea pe instrument a mai multor bucăți ale maeștrilor mari, — din declamarea a două scene: din *Fanatism* și din *Curierul din Lyon*, — din cîntarea unei romanțe din *Maria de Rudenz* și a unei arie din *Ballo in Maschera*, — și se termină prin jucarea *Poetului romantic*.

Siguri că ideea care a stimulat această reprezentațiune, va oferi carității române o nouă ocaziune de manifestare, vom fi veseli dacă vom putea aplauda și progresele artei”.

(„România liberă”, 28 iunie 1877)

„În vara anului 1877 războiul între muscali și turci era în toi pe cîmpiile Bulgariei și armata română se afla înșirată de-a lungul Dunării, așteptînd momentul priincios să intre și ea în război. Activitatea ce desfășura Crucea Roșie română pentru strîngere de fonduri, atît la București cît și în provincie era în mare fierbere: organiza concerte, dădea reprezentații teatrale, făcea chetă, în fine profita de orice prilej ce se ivea, numai să-și poată mări fondul, pentru că necesitățile provenite din consecințele războiului trebuiau larg întîmpinate, fiindcă răniții trebuiau îngrijiți cu de toate, îndată ce armata noastră ar fi trecut Dunărea. Președintele Crucii Roșii, aflînd că peste cîteva zile se făcea producția Conservatorului, a luat înțelegere cu Wachmann și cu prințul Ion Ghica, care tocmai fusese numit director general al Teatrului Național, căci Corpurile legiuitoare votase o lege prin care se înființa Societatea dramatică, prin care actorii români, arta și literatura dramatică erau la adăpost de vicisitudinile vremurilor precare de pînă atunci — au luat înțelegere ca producția conservatorului, în loc să se dea, ca de obicei, la Atheneu, ziua, cu bilete gratuite, să aibă loc la Teatrul Național, seara, ca și o reprezentație, cu intrare plătită, afișată din vreme, și cu un program cu numele elevilor și bucățile ce se vor executa, pe care publicul l-ar fi găsit la personalul de serviciu ca să-l cumpere, iar venitul acestei reprezentații să-l încaseze Crucea Roșie pentru mărirea fondului ei.”

(C. I. Nottara, „Amintiri”)

...LA IAȘI

„D-nii profesori ai conservatorului din Iași au depus asemenea ostenețele și talentele d-loru pentru un concert în profitul răniților români. Iacă ce citim în *Steaua Românică* de la 24 Mai: «Duminecă seara a avut loc la grădina Chateau-aux-fleurs concertul dat de d-nii

profesori ai conservatorului în favoarea răniților români. Un public foarte numeros din toate clasele societății asista la serată, care a avut un succes splendid.»

(„Românul“, 27 mai 1877)

LA CRAIOVA

„Artiștii români încă au organizat reprezentațiuni, din al căror beneficii vin în ajutorul armatei.

Sînt mai multe zile de cînd în Craiova au avut loc două asc-menea reprezentațiuni : una dată de trupa d-lui Teodorini cu concursul mai multor artiști, și o alta dată de trupa d-lui Serghie, în grădina Hübl.“

(„Românul“, 27 mai 1877)

ȘI ELEVII DE ȘCOALĂ

„Elevii gimnaziului Văcărești din Tîrgoviște au luat inițiativa de a veni în ajutorul soldaților răniți cu venitul uncia sau mai multor reprezentațiuni teatrale. Prima lor reprezentațiune fu : *Cetatea Neamțului*, dramă de Alecsandri.

Sufletul nobil al elevilor acestui gimnaziu tresăltă cînd auziră de înalta chemare a armatei române și se gîndiră îndată cu ce i-ar putea veni în ajutor : palpațiunile patriotice mișcau inima lor și luară această inițiativă care fu coronată de succesu.

Felicităm pe elevii gimnaziului din Tîrgoviște care, pe lingă ostenelele lor zilnice pentru studiu, au sciut să găsească cîteva momente libere pe cari să le sacrifice spre a veni în ajutorul fraților lor mai mari ce luptă la otare.

(„Românul“, 20 mai, 1877)

SPRE ASTĂZI...

„Ce ar fi zis ecourile, geniul național l-a șoptit poeților și toți au auzit, și o mare frămîntare s-a făcut în inimile tuturor. Din acea frămîntare va nasce poesia națională și nu trebuie să fie cineva mare proroc ca să zică că Renascerea română va data din anul 1877.

Abia sîntem la auroră, abia cerul se albesce, abia primele raze ale soarelui zăgrăvesc virfurile munților ; dar se poate zice chiar d'acum că acest soare va fi strălucitor și că va face să iasă din pămîntul pe care l-au muncit vitejii din zilele noastre cel mai bogat seceriș pentru generațiile viitoare.“

(Fr. Dumé, „Arta în timpul resbelului“,
Decembrie 1877)